

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

Guideline of Low Carbon Tourism Management based on Sufficiency Economy Concept in Thailand

กรรณิกา พิมพ์ศรี¹

¹ สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยพะเยา ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โทรศัพท์ 089 631 5252 E-mail; dr.kannika28@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบริบทและกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้กำหนดแบบการวิจัย คือ การวิจัยแบบไม่มีการทดลอง (non – experimental design) โดยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (qualitative method) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative method) ผลการศึกษาสรุปได้ว่า “การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ” (Low Carbon Tourism) หมายถึง การประกอบกิจการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดการการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาดและมีเป้าหมาย เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพ แก่สมาชิกของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยสามารถรักษาทรัพยากรธรรมชาติและมีการดำเนินการที่จะลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้น้อยลง หรือเกิดผลกระทบน้อยที่สุด สำหรับการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ ในบริบทของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ควรนำหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐาน โดยใช้กรอบความคิด 3 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ซึ่งเริ่มจากการดำเนินการในการสร้างความเข้าใจ หรือองค์ความรู้ในด้านการจัดการการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกไปในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง(Thinking) เพื่อส่งเสริมให้เกิดความคิดที่มีเหตุผลตระหนักรู้ อันนำไปสู่การกำหนดแนวทาง นโยบายหรือแผนปฏิบัติการที่จะดำเนินการกิจกรรมหลักเพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก(Doing)8 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) การประหยัดทรัพยากรน้ำ พลังงานไฟฟ้า และ การใช้พลังงานทดแทน 2)การคมนาคมขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3) การออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) ผลิตภัณฑ์ บริการสีเขียว ซึ่งจำแนกเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ที่ให้บริการนักท่องเที่ยว รวมถึง สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 5) การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวสีเขียว 6)การจัดการของเสียอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำแนกเป็นการจัดการขยะอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการบำบัดน้ำเสีย 7) การสร้างชุมชนสีเขียว และ 8) การส่งเสริมการตลาดและเครือข่ายอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมหลักเหล่านี้ต่างเป็นหนทางที่จะนำไปสู่ การลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเป้าหมายสำคัญที่มากไปกว่านั้นก็คือ การก่อเกิดความสุขอันมาจากคุณภาพชีวิตที่ดี เนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจที่มีคุณภาพ สมดุลและยั่งยืนสืบไป

Abstract

The objectives of this research for development were to investigate the process of low carbon tourism management model based on sufficiency economy concept in Thailand and the determination of efficiency indicator characteristics of low carbon tourism management model.

The combination of qualitative method and quantitative method. The results showed that the low carbon tourism management model based on Sufficiency Economy Concept in Thailand are; Low Carbon Tourism means tourism management that protects the environment by taking care of all in useful and develop the natural resource cleverly. The necessary respond of economy, society, cultures and aesthetics to the people in local society in the present and the future by keeping the natural resource in greenhouse gas emission reducing is the main purpose. The context of low carbon tourism management in Thailand should be taking the tourism management on Sufficiency Economy Concept should to **Knowledge and Thinking**; Tourism Enterprenuers and government officers should have Knowledge Management about Low Carbon Tourism. If people through Low Carbon Tourism,they will understand. And then people through understanding, they will appreciation and awareness.So,if people through appreciation,they will protect enviloment and have policy or plan about Low Carbon Tourism Management. **Doing**; Main activity are **Architecture, Efficient Using; Water and Energy Renewable Energy/Transport/ Logistic (international and local), Nature conservation, Waste Management; solid waste and waste water treatments and The Use of local products and we should develop Low Carbon Tourism Marketing and Network** **Output & Outcome**; output and outcome of Low Carbon Tourism Management are reduce greenhouse gas emission for Quality of life and Happiness; Visitor Satisfaction, Tourism entrepreneurs' Happiness and Local people Happiness

Keywords: Low Carbon Tourism , Sufficiency Economy Concept

1. บทนำ

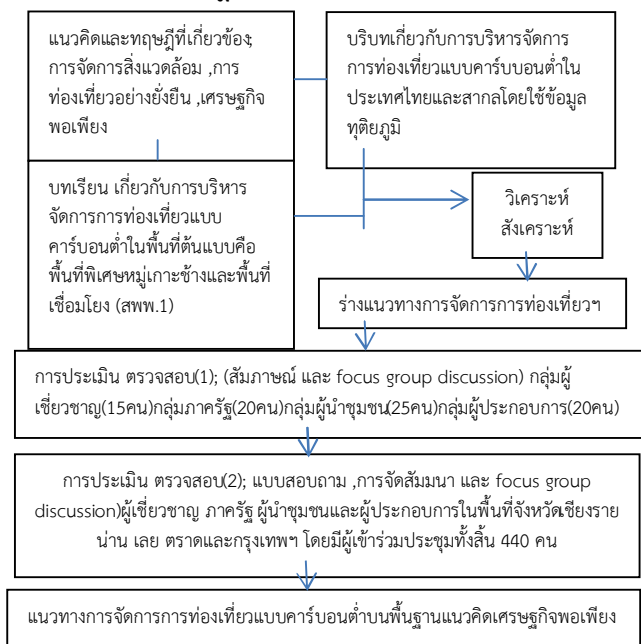
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ(Climate Change) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาในด้านต่างๆของโลก ซึ่งแต่ละประเทศต้องปรับนโยบายเพื่อจัดการปัจจัยนี้ เนื่องจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความเชื่อมโยงกับแนวทางการพัฒนาและส่งผลกระทบต่อมนุษย์และระบบนิเวศ [1] รวมทั้ง ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อันเป็นภาคเศรษฐกิจหลักอันหนึ่งของหลายๆประเทศ ดังที่มีงสรพร ชาวสะอาด และคณะ [2] ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวถือเป็นเสาหลักทางเศรษฐกิจของไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี ดังเช่น ปี พ.ศ. 2551 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมายังประเทศไทยประมาณ 14.5 ล้านคน สร้างรายได้ประมาณ 585,870 ล้านบาท หรือเทียบเท่าร้อยละ 10.04

ของรายได้จากการส่งออก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยจะมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี แต่การท่องเที่ยวก็มีความเปราะบางต่อปัจจัยภายนอกสูงไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม การเมือง การปกครอง ตลอดจนภัยพิบัติทางธรรมชาติ นอกจากนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยยังต้องพึ่งพาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่มาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงย่อมจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของไทยทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมสอดคล้องกับข้อมูลของ Thai-German Climate Protection Program GTZ Thailand [3] ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงของ สภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นในฤดูกาลต่างๆ เช่น ภาวะน้ำท่วม ฝนตกหนัก ดินถล่ม สึนามิ ปะการังฟอกขาวและอื่นๆ ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว ในการตัดสินใจเดินทางที่ชะงักงัน ส่งผลกระทบต่อตรงต่อเนื่องต่อการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว นอกจากนี้ ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับพันธกรณีภายใต้พิธีสารเกียวโต หรือกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) อันเป็นเวทีในการสร้างความร่วมมือจากนานาชาติในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งมีความเคลื่อนไหวต่างๆ ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วที่อาจสร้างความกดดันให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องรับผิดชอบในการลดก๊าซเรือนกระจกมากขึ้น อาทิเช่น ใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้าต่อประเทศผู้ส่งออกสินค้าไปยังสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป ดังนั้น เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมโลก และการรักษาความสามารถในการแข่งขันทางการค้าและการท่องเที่ยว ประเทศไทยต้องเพิ่มศักยภาพและโอกาสให้แก่ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ให้สามารถเป็นหนึ่งในผู้นำในภูมิภาคในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสภาพภูมิอากาศ และการเข้าสู่การสังคมคาร์บอนต่ำ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกควรมีลักษณะอย่างไรที่จะเหมาะสมอันจะนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และรักษาความสามารถในการแข่งขันทางการบริการและการท่องเที่ยว จนกระทั่งเกิดการผลักดันให้เกิดชุมชนท่องเที่ยวหรือสังคมที่ลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Low carbon City or Low carbon Community) และเป็นสังคมที่มิสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม ที่มีคุณภาพ ต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาบริบทและกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ หรือลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบการวิจัย (Research Framework)



ภาพ 1 กรอบการวิจัย (Research Framework)

4. วิธีดำเนินงาน

การศึกษา ครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแบบการวิจัย คือ การวิจัยแบบไม่มีการทดลอง (non - experimental design) โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการแบบเชิงคุณภาพ (qualitative method) ผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative method) มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร ได้จากแหล่งข้อมูลขั้นทุติยภูมิโดยเฉพาะข้อมูลด้านแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทั้งในระดับประเทศไทยและระดับสากล
2. การศึกษาบทเรียนการจัดการการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Low Carbon Tourism Management) จากกรณีศึกษา คือ พื้นที่พิเศษหมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง (สพพ.1) โดยองค์การบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ได้ลงสำรวจ สังเกต และสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มภาครัฐ ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ
3. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วสรุปร่างแนวทางแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
4. การประเมิน ตรวจสอบร่างแนวทางฯ ครั้งที่ (1) โดยวิธีการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม focus group discussion กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (15คน) กลุ่มภาครัฐ (20คน) กลุ่มผู้นำชุมชน (25คน) กลุ่มผู้ประกอบการ (20คน) ในพื้นที่จังหวัดตราดและกรุงเทพฯ
5. การประเมิน ตรวจสอบ แนวทางการจัดการฯ ครั้งที่ (2); โดยใช้แบบสอบถาม, การจัดสัมมนา และระดมสมองกลุ่มย่อย (focus group discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ ภาครัฐ ผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดเชียงราย น่าน เลย ตราดและกรุงเทพฯ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 440 คน จำแนกการประชุม ดังนี้ วันที่ 5-6 พฤศจิกายน 2555: โรงแรมบ้านปารีสอร์ท จังหวัดตราด ผู้เข้าร่วมประชุม 68 คน วันที่ 8-9 พฤศจิกายน 2555: โรงแรมริมกก จังหวัดเชียงราย ผู้เข้าร่วมประชุม 110 คน วันที่ 12-13 พฤศจิกายน 2555: ฟลอร่า ฮิลล์ รีสอร์ท จังหวัดเลย ผู้เข้าร่วม

ประชุม 64 คน วันที่ 15-16 พฤศจิกายน 2555: โรงแรม วินด์เซอร์ ชูท กรุงเทพมหานคร ผู้เข้าร่วมประชุม 80 คน และวันที่ 3-4 เมษายน 2556: โรงแรมน่านตรึงใจ จังหวัดน่าน ผู้เข้าร่วมประชุม 80 คน โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แบบสอบถามสมบูรณ์ รวมจำนวนทั้งสิ้น 360 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.3

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำมาประมวลผลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาแล้วสรุปเชิงพรรณนาแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักโดยการผสมผสานงานวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสรุปแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
7. การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์เสนอต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยงานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ Climate Protection in Tourism ภายใต้ องค์กรความร่วมมือไทย เยอรมัน Thai-German Climate Protection Programme (GTZ Thailand)

5. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า “การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ หรือ การท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก” ตรงกับภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Low Green House Gas Tourism” แต่อย่างไรก็ตามพบว่าในระดับสากลนิยมใช้คำว่า “Low Carbon Tourism” กันอย่างแพร่หลาย และหากแปลตามคำศัพท์แล้วจะกลายเป็นการท่องเที่ยวแบบลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์(CO₂)ซึ่งไม่ครอบคลุมก๊าซเรือนกระจกชนิดอื่นที่สำคัญ กลุ่มก๊าซเรือนกระจก มีทั้งก๊าซที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ แต่ก๊าซเรือนกระจกที่ถูกควบคุมโดยพิธีสารเกียวโต มี 6 ชนิด โดยเป็นก๊าซที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์(anthropogenic greenhouse gas emission) เท่านั้น ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ก๊าซมีเทน (CH₄) ก๊าซไนตรัสออกไซด์ (N₂O) ก๊าซไฮโดรฟลูออโรคาร์บอน (HFC) ก๊าซเพอร์ฟลูออโรคาร์บอน (PFC) และก๊าซซัลเฟอร์เฮกซะฟลูออไรด์ (SF₆) สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้คนนิยมกล่าวถึง ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์(CO₂)มากกว่าก๊าซเรือนกระจกชนิดอื่น เนื่องจากเป็นก๊าซที่มีศักยภาพในการทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก(Global Warming Potential: GWP)มากที่สุด ด้านประสิทธิภาพในการแผ่รังสีความร้อนของโมเลกุล และอายุของก๊าซในบรรยากาศ สำหรับแควดงด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบัน ซึ่งมีความตระหนักเกี่ยวกับการลดภาวะโลกร้อน หรือลดก๊าซเรือนกระจกอันมาจากกิจกรรมของมนุษย์เรา จึงมีการเลือกใช้คำว่า “Low Carbon” กันอย่างกว้างขวางและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น Low Carbon City คือ เมืองที่มีการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก , Low Carbon Society คือ สังคมที่ลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงเลือกใช้คำว่า Low Carbon Tourism หรือ “การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ” อันหมายถึง การประกอบกิจการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยมีการจัดการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างชาญฉลาดและมีเป้าหมาย เพื่อตอบสนองความ

จำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพ แก่สมาชิกของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยสามารถรักษาทรัพยากร ธรรมชาติและมีการดำเนินการที่จะลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้น้อยลง หรือเกิดผลกระทบต่อที่น้อยที่สุด

การจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism Management) ในบริบทของประเทศไทยให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ควรนำหลักการของการจัดการการท่องเที่ยวบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานเนื่องจากในปัจจุบันถือเป็นปรากฏการณ์กระแสหลักในสังคมไทย ซึ่งจะทำให้ผู้คนโดยทั่วไปสามารถทำความเข้าใจการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำได้ไม่ยาก และหากผู้คนมีความพอเพียง สังคมก็จะมีบริการบริโภคหรือใช้ทรัพยากรที่น้อยลง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานให้แก่พสกนิกรชาวไทยได้ยึดถือจนเป็น เป็นหลักปฏิบัติเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการสร้างสังคมแบบลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก(Low Carbon Society) ดังที่ สิริทรเทพ เต่าประยูร และคณะคณะกรรมการการอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย [4],[5] ได้ระบุว่าการจัดการการท่องเที่ยวควรตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะหากแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยุคเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียวโดยไม่ให้แผนปฏิบัติ สัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ครอบคลุมความคิดเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว อธิบายได้ดังนี้

พอประมาณ หมายถึง พอประมาณในทุกอย่าง ความพอดีไม่มากหรือน้อยจนเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นให้เดือดร้อน ดังนั้น การจัดการการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีความพอประมาณไม่เข้มงวดเพียงด้านผลกำไร หรือผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมไม่ให้เดือดร้อนด้วยเช่นกัน

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ เช่น การปฏิบัติหรือจัดการสิ่งใดในทางการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นว่าจะเป็นการเพิ่มการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกหรือไม่ และทำอย่างไรที่จะลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการกระทำ การจัดการของเรา

มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ซึ่งจะเห็นว่า การท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจากกรณีสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงทั้งในทางธรรมชาติ และผลจากข้อตกลงตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศรวมทั้งกระแสการอนุรักษ์ในปัจจุบัน ทำให้ ภาคการท่องเที่ยวจำเป็นต้องปรับตัว เปลี่ยนแนวคิดการจัดการ การปฏิบัติเพื่อเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับมือกับผลกระทบต่างๆที่เกิดขึ้น เช่น ภาคธุรกิจท่องเที่ยวของที่ระลึกที่ส่งออกควรมีการติดฉลาก carbon footprint เพื่อมิให้ถูกกีดกันการค้าจากประเทศคู่ค้า หรือโรงแรมควรมีมาตรการและจัดการเพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพราะนอกจากการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแล้ว แต่กระแสของภาวะโลกร้อนทำให้ นักท่องเที่ยวนิยมเข้าพัก

โรงแรมที่มีมาตรการดังกล่าวมากกว่า ฯลฯ ตัวอย่างที่กล่าวมาเป็นเพียงสิ่ง
 ที่สะท้อนให้เห็นว่า หากภาคีทางการท่องเที่ยวไม่มีการกำหนดทิศทาง
 พัฒนาการท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ย่อมเกิดภาวะเสี่ยงและไม่มี
 ภูมิคุ้มกันที่จะรักษาความสามารถในการแข่งขันทางการบริการ

ตากลักการของแนวเศรษฐกิจพอเพียงมี 2 เงื่อนไข ที่จะ
 นำไปสู่การดำเนินการได้คือ

เงื่อนไขความรู้ คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่างๆที่
 เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมา
 พิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวัง
 ในขั้นตอนปฏิบัติ ดังนั้น การดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวแบบลดการ
 ปล่อยก๊าซเรือนกระจกบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นั้น
 ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติจำเป็นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการ
 จัดการการท่องเที่ยวอย่างไรที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
 รวมทั้งจะใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกลไกขับเคลื่อนได้อย่างไร

เงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความ
 ซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนิน
 ชีวิตและการจัดการการท่องเที่ยว คุณธรรมหลักที่จำเป็นต้องนำมาใช้
 ในการจัดการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้นั้น จะต้องนำหลัก
 ของความพอเพียง ไม่ละโมภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

จากหลักการพื้นฐานดังกล่าว สามารถประยุกต์ในการกำหนด
 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ หรือลดการปลด
 ปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้บรรลุเป้าหมายของการสร้างความสมดุล ยั่งยืน
 และแข่งขันได้ ดังผลจากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นที่
 สอดคล้องกันว่า การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ
 ควรมีแนวทางสำหรับ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
 เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ชุมชนผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว
 โดยควรมีแนวทางดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาที่มีต่อแนวทางการจัดการ
 การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ n= 360

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (X) (เต็ม 5 คะแนน)	SD
1. หัวใจสีเขียว (Green Heart and Green Policy) แนวทางปฏิบัติ 10 ข้อย่อย	4.46	0.91
2. การจัดการความรู้เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก(Green Knowledge Management) แนวทางปฏิบัติ 8 ข้อย่อย	4.41	0.89
3. การประหยัดทรัพยากรน้ำ พลังงานไฟฟ้า และการใช้พลังงานทดแทน (Green Energy and Renewable Energy) แนวทาง 30 ข้อย่อย	4.38	0.92
4. การคมนาคมขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Logistic) แนวทางปฏิบัติ 10 ข้อย่อย	4.34	0.91
5. การออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Designs หรือ Eco Designs) แนวทางปฏิบัติ 10 ข้อย่อย	4.33	0.87

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (X) (เต็ม 5 คะแนน)	SD
6. ผลิตภัณฑ์และบริการสีเขียว (Green Product and Service) จำแนกเป็นผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้ในกระบวนการผลิต และผลิตภัณฑ์ที่ให้บริการนักท่องเที่ยว(Green Product) รวมถึง สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม(Green Service and Facilities) แนวทางปฏิบัติ 20 ข้อย่อย	4.32	0.84
7. การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวสีเขียว (Green Activity) แนวทางปฏิบัติ 20 ข้อย่อย	4.31	0.90
8. การจัดการของเสียอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Waste Management) ซึ่งจำแนกเป็นการจัดการขยะอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Solid Waste Management) และการบำบัดน้ำเสีย (waste water treatments) แนวทางปฏิบัติ 20 ข้อย่อย	4.30	0.91
ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (X) (เต็ม 5 คะแนน)	SD
9. การสร้างชุมชนสีเขียวในฐานะกิจการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Green Community) แนวทางปฏิบัติ 5 ข้อย่อย	4.21	0.87
10. การส่งเสริมการตลาดและเครือข่ายอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Market and Network) แนวทางปฏิบัติ 10 ข้อย่อย	4.23	0.91
11. เป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (คุณภาพการบริการ)	4.36	0.82
12. เป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเพื่อ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	4.32	0.77
13. เป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำเพื่อ ความสุขของผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่น	4.30	0.84

จากตารางที่ 1 ข้างต้น สามารถอธิบายโดยสรุปได้ว่า แนว
 ทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจ
 พอเพียง ควรเริ่มต้นจาก ความคิดที่มีคุณธรรม มีความพอประมาณ มี
 ความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่จะลดการปล่อยก๊าซ
 เรือนกระจกอย่างมีเหตุมีผล ซึ่งนำไปสู่หลักการเชิงนโยบายเพื่อเป็นการ
 กำหนดทิศทางจัดการหรือการปฏิบัติ (8กิจกรรมหลัก) อันมีเป้าหมาย
 เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อคุณภาพการบริการ ซึ่งถือเป็นการ
 สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีอันนำไปสู่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ความสุข
 ของผู้ประกอบการและชุมชนท้องถิ่น อธิบายในรายละเอียด ดังนี้
ความคิด (Thinking) เริ่มจากการดำเนินการในการสร้างความตระหนัก
 รู้หรือองค์ความรู้ในด้านการจัดการการท่องเที่ยวแบบลดการปล่อย
 ก๊าซเรือนกระจกไปในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมให้เกิดความ

ตระหนักรู้ อันนำไปสู่การกำหนดแนวทาง นโยบายหรือแผนปฏิบัติการที่จะดำเนินกิจกรรมหลักเพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก

การปฏิบัติ (Doing) โดยดำเนินการ 8 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) การประหยัดทรัพยากรน้ำ พลังงานไฟฟ้า และ การใช้พลังงานทดแทน 2) การคมนาคมขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3) การออกแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) ผลิตภัณฑ์บริการสีเขียว ซึ่งจำแนกเป็นผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้ในกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ให้บริการนักท่องเที่ยวรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 5) การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวสีเขียว 6) การจัดการของเสียอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำแนกเป็นการจัดการขยะอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการบำบัดน้ำเสีย 7) การสร้างสรรค์และส่งเสริมชุมชนสีเขียว และ 8) การส่งเสริมการตลาดและเครือข่ายอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายของผลผลิตและเป้าหมายของผลลัพธ์ (Output & Outcome) กิจกรรมหลักทั้ง 8 ประการข้างต้นต่างเป็นหนทางที่จะนำไปสู่ การลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป้าหมายสำคัญที่มากไปกว่านั้นก็คือการก่อให้เกิดความสุขอันมาจากคุณภาพชีวิตที่ดี เนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจที่มีคุณภาพ สมดุลและยั่งยืนสืบไป รวมทั้งเป็นไปตามหลักการของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สรุปลักษณะแนวความคิด ต่อไปนี้

Input Knowledge (Thinking)	หลักปฏิบัติ/ดำเนินการ Doing 8 Main Green activity;	ผลลัพธ์ Output & Outcome
ความพอเพียง และมีเหตุผล		การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว
Green Heart Awareness and Green Policy)	☺ Green Energy and Renewable Energy ☺ Green Logistic ☺ Green Designs หรือ Eco Designs	GHG emission Reducing Quality of service and Quality of life
Green Knowledge Management)	☺ Green Product Service and Facilities ☺ Green Activity ☺ Green Waste Management; Solid Waste Management, waste water treatments ☺ Green Community ☺ Green Marketing and Network	Happiness; Visitor Satisfaction, Tourism entrepreneurs' Happiness and Local people Happiness

ภาพที่ 2 ; Low Carbon Tourism Management on Sufficiency Economy Conceptual

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการจัดการ

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้ภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านโรงแรม ธุรกิจของที่ระลึกได้มีการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เพื่อป้องกันกรกีดกันทางการค้า และเสริมสร้างศักยภาพในการบริการ
2. การจัดการในแหล่งท่องเที่ยวควรให้ภาคีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ควรมีการส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ บนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3. ควรมีการสร้างเครือข่ายและสนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบลดก๊าซเรือนกระจกในพื้นที่ของตนมากขึ้น เพื่อเกิดการเตรียมความพร้อม การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป
4. ประเทศไทยควรมีนโยบายในการเพิ่มศักยภาพและโอกาสให้แก่ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ให้สามารถเป็นหนึ่งในผู้นำในภูมิภาคในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสภาพภูมิอากาศ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพล หรือมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นต่อการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะการศึกษาประสบการณ์ บทเรียนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในด้านนี้ เพราะหากทราบถึงปัจจัยเหล่านั้นย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม อันนำไปสู่การเป็นสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่อไป
2. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ เพื่อสามารถนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการ เช่น คุณลักษณะ แรงจูงใจ ฯลฯ อันเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลทำให้ การจัดการในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ประสบความสำเร็จ
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ เกณฑ์และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
4. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับนโยบาย หรือทิศทางการจัดการการท่องเที่ยวแบบลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เพื่อพัฒนาให้การท่องเที่ยวไทยสามารถลดผลกระทบทางลบ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีการจัดการไปในทิศทางที่ยั่งยืนสืบไป

7. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ Climate Protection in Tourism ภายใต้โครงการความร่วมมือไทย เยอรมัน Thai-German Climate Protection Programme (GTZ Thailand) ซึ่งไม่สามารถสำเร็จลงได้ หากไม่มีการสนับสนุน และการอนุเคราะห์จากบุคคลสำคัญหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ Mr. Franz Ellermann (Director, Thai-German Climate Protection Programme GTZ Thailand) คุณภูมิ พิณเทพ (Project Manager, Climate Protection in Tourism Project) Ms. Janetida Thola , Mr. Eike Otto , Ms. Amphai Wejwithan, Green Leaf Foundation, Thailand MS. Jaraspim Dhiralakh; Manager of Mu Koh Chang and Related Area, DASTA อาจารย์อนุวัติ เชื้อเย็น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อาจารย์ปรเมตต์ ลิทธิสันต์ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้ประกอบการที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา รวมทั้งครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจตลอดมา

8. การอ้างอิง

- [1] Asian Development Bank (2011) ระบบออนไลน์
<http://www.adb.org/publications/asian-development-outlook-2011-south-south-economic-links>
- [2] มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด และคณะ(2552)แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ พ.ศ. 2553สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ
- [3] Thai-GermanClimate Protection Program GTZ Thailand(2011) Climate Protection in Tourism. Adepfi consult. Printing and Publication:GTZ Thailand.
- [4] สิริรินทร์เทพ เต่าประยูรและคณะ(2553) การพัฒนาสังคมคาร์บอนพอเพียงและยั่งยืนและกติกาทางการค้าในกระแสโลกร้อน.รายงานการประชุม Global Warming Forum ปีที่ 2 ครั้งที่ 5 วันที่ 9 พฤศจิกายน 2553
- [5] คณะกรรมาธิการการอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550)เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการทิศทางการท่องเที่ยวไทยบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สภานิติบัญญัติแห่งชาติ รัฐสภา.